

Podsumowanie okresowych badań koni pracujących na trasie Palenica – Włosienica 2023

W obu turach badań łącznie spoczynkowo na moim stanowisku przebadano 291 koni. Lista koni wykluczonych z pracy i skierowanych na dodatkowe badania znajduje się w raporcie Komisji z zakończenia badań.

System badań

Należy podkreślić, że przyjęty w 2013 roku przez Komisję system badań zakładał przyjęcie sposobu badania powszechnie stosowanego podczas rozgrywania zawodów zaprzęgowych FEI (Międzynarodowej Federacji Jeździeckiej) przed startem do odcinka C maratonu (system opisał lek. wet. Paweł Golonka w swoim raporcie z 15.08.2013). Założeniem było badanie tętna, oddechów oraz stopnia odwodnienia zaraz po przybyciu na górę oraz tętna i oddechów po dziesięciominutowym odpoczynku.

Czas badania

25 koni zostało zbadane spoczynkowo do 14 min po zakończeniu wysiłku – 9%

143 koni zostało zbadane spoczynkowo od 15 min do 19 min po zakończeniu wysiłku – 49%

72 koni zostało zbadane spoczynkowo od 20 min do 24 min po zakończeniu wysiłku – 25%

51 koni zostało zbadane spoczynkowo po czasie równym lub dłuższym od 25 min po zakończeniu wysiłku – 18%, w tym

16 koni zostało zbadanych po czasie przekraczającym pół godziny, a 2 – po niemal 40 minutach od zakończenia wysiłku.

Podkreślam, że opóźnienia te nie wynikały z mojej winy. Ponownie wnoszę o powrót do planu badań z 2013 roku, kiedy badania po 10 minutach wykonywane było na stanowisku spoczynkowym. **To fiakrzy powinni dopilnować, by stawić się na stanowisku badania spoczynkowego w takim czasie, abym mogła przebadać ich konie po 10 minutach od zakończenia wysiłku.**

Czasy przejazdu

Zgodnie z danymi podawanymi przez samych fiaków i gminę Bukowina Tatrzańska – kurs z Palenicy Białczańskiej do Włosienicy trwa około 45-50 minut. Porównanie czasów przejazdu pokazało jednak, że wozy w trakcie wykonywanych badań pokonywały trasę w znacznie dłuższym czasie. Ma to niewątpliwie wpływ na poziom zmęczenia koni na trasie. Uspokojenie tempa jazdy nie pozostaje bez znaczenia i w związku z tym badania wciąż nie stanowią odbicia ich codziennej pracy, gdzie trasa ta pokonywana jest w czasie 1h lub nawet krócej.

Należy zaznaczyć, że tylko 9 koni przed badaniem pokonało trasę w czasie krótszym niż 60 min (3%), a 277 koni w czasie od 1h do 1h 15 min (95%). Pięć (5) koni (2%) pokonało trasę w czasie znacznie dłuższym, niż podczas codziennej pracy na trasie (powyżej 1h 15m).

Tętno wysiłkowe

142 ud/min u 1 konia

124 ud/min u 1 konia

120/min u 4 koni

100/min i więcej u 81 koni (28%)

80/min i więcej u 261 koni (90%)

Tętno spoczynkowe

80 ud/min i więcej - 6 koni (2%)

60 ud/min i więcej - 102 koni (35%), w tym 57 koni – 64 ud/min i więcej i 68 – 62 ud/min i więcej

56 ud/min i więcej – 143 koni (49%)

Zgodnie z systemem dopuszczenia koni do startów w zawodach FEI koń jest wycofywany z dalszej rywalizacji, jeśli po 20-30 minutach od przekroczenia bramki weterynaryjnej tętno utrzymuje się na ustalonym poziomie powyżej wartości od 56 do 64 uderzeń na minutę (FEI, VETERINARY REGULATIONS 11th edition, effective 1st January 2009).

Zgodnie z literaturą tętno wysiłkowe i to mierzone po 10-15 minut po wysiłku świadczy o wytrenowaniu konia. Zgodnie z nią tętno dojrzałego, dobrze wytrenowanego konia nie powinno przekraczać 62 uderzeń na minutę po 10-15 minutach po wysiłku. (FEI, Veterinary regulations, 11th edition, Printed in Switzerland, 2010; The Merck Veterinary Manual, 9th edition, Merck&Co., Inc. Whitehouse station, N.J., U.S.A., 2005; Freeman, D.W., Topliff, D.R., Collier, M.A., Monitoring fitness of horses by heart rate, Oklahoma Cooperative Extension Fact Sheets, 2008).

Z badania pozaregulaminowego, wykonanego na stanowisku wysiłkowym po 10 minutach od zakończenia wysiłku wynika, że 180 koni (62%) miało ten parametr przekroczony.

Podkreślam, że 20 minutowa przerwa w pracy po wykonaniu kursu nie umożliwia zwierzętom powrotu tętna do warunków spoczynkowych, w których mogą rozpocząć kolejną turę pracy.

Oddech wysiłkowy

140/min i więcej – 21 koni (7%) – w tym 1 koń 164 odd/min, 1 koń – 152 odd/min, 4 konie 150 odd/min, 1 koń 148 odd/min, 14 koni 140 odd/min

120/min i więcej – 84 koni (29%)

100/min i więcej – 159 koni (55%)

80/min i więcej – 233 koni (80%)

60/min i więcej – 267 koni (92%)

Parametry na tym poziomie świadczą o długotrwałym przeciążeniu w stępie. Konkretnym wskazaniem silnego wyczerpania u konia, przy którym kontynuowanie pracy może spowodować rozstrój zdrowia na dłuższy czas jest występowanie przyspieszonych oddechów (100 i więcej na minutę). Nawet po wytężonej pracy oddechy nie powinny przekraczać 50-60 oddechów na minutę („Ventilatory responses of horses to prolonged submaximal exercise” W. Bayly H. Schott Equine Veterinary Journal)

Wartości referencyjne:

Określona została najwyższa wytrzymałość oraz stopnie zmęczenia konia w stępie, kłusie i galopie w różnym terenie i pod różnym obciążeniem. Wartości referencyjne dla oddechu są następujące:

- w stanie spoczynku 8-12 oddechów/min

- w stępie normalnym 16-20 oddechów/min bez obciążenia i 20-25 oddechów/min w stępie z obciążeniem, w stępie normalnym pod górę 34 oddechy/min, z góry 28 oddechów/min

- w stępie przyspieszonym 24 oddechy/min bez obciążenia

- w kłusie po płaskim terenie 1km – 42 oddechy/min, po 2 km 46 oddechów/min bez obciążenia oraz 56 oddechów/min z obciążeniem

• w kłusie pod górę 74 oddechy/min, kłus z góry 55 oddechów/min z obciążeniem

• przy długotrwałym kłusie 65 oddechów/min

(„Relationship between Resting and Recovery Heart Rate in Horses” A Lindner M. Esser Creative Commons Attribution „Effect of the Work Performed by Tourism Carriage Horses on Physiological and Blood Parameters” F. Vergnara, T. Tadich Journal of Equine Veterinary Science)

Oddech spoczynkowy

100/min i więcej – 18 koni (6%), w tym 1 koń 136 odd/min, 2 – 130 odd/min, 3 – 120 odd/min

80/min i więcej – 39 koni (13%)

62/min i więcej – 79 koni (27%)

56/min i więcej – 109 koni (37%)

30 i więcej oddechów na minutę – 269 koni (92%)

tylko u 1 konia oddech spadł do wartości referencyjnej – 20 odd/min (0,34%)

U kilku koni wykonano pomiar oddechu po czasie dłuższym niż zakłada regulamin (z powodu konieczności wykonania powtórnego pomiaru lub z powodów niezależnych ode mnie):

u 1 konia po 38 minutach od zakończenia wysiłku nadal wynosił 62/min

u 1 konia po 34 minutach – 56/min

u 1 konia po 32 minutach – 52/min

u 1 konia po 33 minutach – 48/min

u 1 konia po 30 minutach – 46/min

u 1 konia po 39 minutach – 42/min

u 1 konia po 36 minutach – 42/min

u 1 konia po 34 minutach – 42/min

u 1 konia po 31 minutach – 40/min

Należy tutaj zdecydowanie podkreślić, że jeśli w kłusie długotrwałym liczba oddechów sięga 65/min, to przy unormowanej prawidłowo pracy już po 5 minutach zaczyna się zmniejszać, po 10 minutach spada do około 28 oddechów na minutę, a po 20 minutach osiąga wartość 17 oddechów na minutę. (M. Flaminio, E. Gaughan, J. Gillespie (1996) Exercise Intolerance in Endurance Horses. Veterinary Clinics of North America, Equine Practice).

Biorąc pod uwagę powyższe statystyki oraz dane skompletowane z literatury naukowej zauważamy, że u koni pracujących na trasie do Morskiego Oka parametry wracają do normy co najmniej po 60 minutach od zakończenia wysiłku, choć w przypadku koni pracujących w warunkach obciążenia pozostającego w granicach siły normalnej koni powinien wracać do normy po czasie znacznie krótszym, co potwierdzają to liczne badania. (The Effect of Race in the Clinical, Hematological and Biochemical Biomarkers in Thoroughbred Horses, Hany Hassan, Alexandria Journal of Veterinary Sciences 2015; S. Dahl, C. Cortel Optimal active recovery intensity in Standardbreds after submaximal work, Equine Veterinary Journal).

W przypadku koni pracujących na trasie do Morskiego Oka u wielu zwierząt nawet po 60 minutach od zakończenia wysiłku parametry nie wracają do normy, co świadczy o silnym przeciążeniu pracą. Na stanowisku spoczynkowym parametry oddechowe u 92% koni pozostają na bardzo wysokim poziomie co świadczy o pracy w przeciążeniu, a jednocześnie wskazuje, że 20-minutowa przerwa jest zbyt krótka, by zwierzęta mogły odpocząć przed kolejną pracą.

Wnioski:

1. Na podstawie powyższych podsumowań ponownie wnoszę o wydłużenie regulaminowej przerwy z 20 minut do co najmniej 60 minutowego odpoczynku na Polanie Włosienica. Jednocześnie zwracam uwagę, że mój postulat o takiej samej treści z ubiegłego roku i sprzed 2 lat nie został do dziś rozpatrzony przez Tatrzański Park Narodowy.

2. Biorąc pod uwagę kontrowersje wokół testów pojazdu hybrydowego po raz kolejny wnoszę o umożliwienie komisji przebadania kilku losowo wybranych par koni pracujących z w/w wozem. Takie badanie pozwoliłoby porównać wyniki spoczynkowe i wysiłkowe zwierząt ciągnących zwykły i hybrydowy wóz, a to z kolei pozwoliłoby na określenie, czy wóz faktycznie odciąża je w pracy oraz to w jaki sposób na badane parametry wpływa awaria silnika/wyładowanie się baterii/wyłączenie się silnika i konieczność wyciągnięcia do góry wozu cięższego od obecnego o około 500 kg. **Jednocześnie proszę o odpowiedź, dlaczego mój postulat z ubiegłego roku i sprzed 2 lat nie został rozpatrzony.**

3. Również po raz kolejny wnoszę o zmianę regulaminu w zakresie wieku koni dopuszczonych do pracy na trasie do Morskiego Oka. Przy ciężkiej pracy, a ta niewątpliwie taką jest, nie powinny być wykorzystywane zwierzęta młodsze niż 5 lat (czyli takie, u których nie zakończył się proces kostnienia). Proszę o odpowiedź, dlaczego i ten postulat nie został rozpatrzony, choć zgłaszany jest przeze mnie od wielu lat.

4. Wciąż nie doprowadzono do regulacji pracy koni w niekorzystnych warunkach atmosferycznych. Komisja jednogłośnie wypowiedziała się w tej sprawie w 2022 roku, przedstawiając dowody naukowe, które pozwalają chronić zwierzęta przed pracą w niekorzystnych warunkach atmosferycznych. Komisja wskazała dyrektorowi Tatrzańskiego Parku Narodowego, że należy w tym zakresie skorzystać z urządzeń do pomiarów współczynnika WGBT. Proszę o informację w jakim zakresie Tatrzański Park Narodowy wdrożył to rozwiązanie, a jeśli jeszcze go nie zdrożył – kiedy to zrobi.

Lek.wet. Bożena Latocha